

VIII kadencja

KANCELARIA SEJMU

Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

- **KOMISJI MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH
I ETNICZNYCH
(NR 4)
z dnia 27 stycznia 2016 r.**

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych (nr 4)

27 stycznia 2016 r.

Komisja Mniejszości Narodowych i Etnicznych, obradująca pod przewodnictwem poseł **Danuty Pietraszewskiej (PO)**, przewodniczącej Komisji, rozpatrzyła:

- projekt uchwały w sprawie powołania stałego doradcy Komisji,
- „V Raport dotyczący sytuacji mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego w Rzeczypospolitej Polskiej – 2015”.

W posiedzeniu udział wzięli: **Sebastian Chwałek** podsekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji wraz ze współpracownikami, **Grażyna Płoszajska** radca ministra w Departamencie Jakości Edukacji Ministerstwa Edukacji Narodowej, **Marcin Sośniak** główny specjalista w Zespole Prawa Administracyjnego i Gospodarczego Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, **Maria Kobierska** doradca techniczny w Departamencie Administracji Publicznej Najwyższej Izby Kontroli, **Edward Mier-Jędrzejowicz** przedstawiciel mniejszości ormiańskiej w Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych, **Jan Abgarowicz** prezes Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich oraz **Roman Antonowicz** wiceprzewodniczący Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Żydów w Polsce.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Beata Machul-Telus** i **Jolanta Osiak** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Dzień dobry państwu. Myślę, że możemy już rozpoczynać. Witam bardzo serdecznie panie posłanki i panów posłów. Witam naszych gości. W szczególności po raz pierwszy nam towarzyszy pan minister Sebastian Chwałek. Bardzo się cieszymy, witamy serdecznie. Witam również panów Józefa Różańskiego, Andrzeja Marciniaka i Dobiesława Rzemieniewskiego, przedstawicieli ministerstwa. Serdecznie witam panią Grażynę Płoszajską, przedstawicielkę Ministerstwa Edukacji Narodowej. Serdecznie witam również naszych gości, przedstawicieli organizacji mniejszości narodowych i etnicznych, którzy dzisiaj biorą udział w obradach naszej Komisji.

Szanowni państwo, dzisiaj obchodzimy Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu, który uchwaliło w listopadzie 2005 r. Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych. Na datę obchodów wybrano rocznicę wyzwolenia obozu Auschwitz-Birkenau przez wojska sowieckie 27 stycznia 1945 r. Liczbę Żydów zamordowanych przez Niemców i ich sojuszników w czasie II wojny światowej ocenia się łącznie na 6 mln ofiar, z czego prawie 3 mln ofiar stanowili polscy Żydzi. Chciałam państwu zaproponować, abyśmy minutą ciszy uczcili pamięć o ofiarach Holokaustu i oddali im hołd. Dziękuję serdecznie.

Droży państwo, w naszym dziennym porządku obrad mamy dwa punkty. Pierwszym jest rozpatrzenie projektu uchwały w sprawie powołania stałego doradcy Komisji. Drugi to rozpatrzenie „V Raportu dotyczącego sytuacji mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego w Rzeczypospolitej Polskiej” za rok 2015. Czy do tego porządku obrad mają państwo jakieś uwagi? Jeżeli nie ma, to możemy przystąpić do realizacji pierwszego punktu.

Do projektu uchwały każdy miał dostęp, więc mógł się z nim zapoznać. Na poprzednim posiedzeniu poznaliśmy również kandydata na stałego doradcę Komisji. Zadawali mu państwo pytania, na które odpowiadał. Jest to postać już państwu znana albo poznana. W związku z tym mamy również, proszę państwa, zgodę prezydium na powo-

łanie starego doradcy... Stałego doradcy. Przepraszam bardzo, bo to jest jeszcze młody pan. Prezydium Sejmu wyraziło zgodę na powołanie pana doktora habilitowanego Lecha Nijakowskiego na stałego doradcę Komisji. Teraz zwracam się do państwa. Czy państwo wyrażają zgodę? Czy jest jakiś głos przeciwny? Jeżeli nie ma, to przyjmujemy uchwałę przez aklamację. Bardzo serdecznie dziękuję. Gratuluję panu profesorowi Nijakowskiemu funkcji naszego stałego doradcy. Tym samym zrealizowaliśmy pierwszy punkt.

Przechodzimy do punktu drugiego. Rozpatrzenie „V Raportu dotyczącego sytuacji mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego w Rzeczypospolitej Polskiej”. Ten raport przedstawi nam pan minister. Bardzo prosimy, panie ministrze.

Podsekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Sebastian Chwałek:

Dziękuję bardzo, pani przewodnicząca. Pani przewodnicząca, szanowni państwo posłowie, szanowni goście, prezentowany raport dotyczy sytuacji mniejszości narodowych...

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Przepraszam, ale proszę mówić bliżej mikrofonu, bo obawiam się, że pan jest słabo słyszany.

Podsekretarz stanu w MSWiA Sebastian Chwałek:

Dobrze. Prezentowany raport dotyczy sytuacji mniejszości narodowych i etnicznych oraz języków regionalnych w RP. Został on opracowany w 2015 r. Dotyczy okresu lat 2013–2014. Jest piątym raportem dotyczącym sytuacji mniejszości, przygotowanym zgodnie z art. 31 ust. 3 ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym. Raport taki przygotowujemy w zasadzie nie rzadziej niż co 2 lata przez ministra właściwego do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych, opiniowany przez Komisję Wspólną Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych, a następnie przekazywany Radzie Ministrów.

Niniejszy raport obejmuje, jak mówiłem, okres od 1 stycznia 2013 r. do 31 grudnia 2014 r. Prezentowane w nim informacje tylko w niektórych przypadkach zawierają dane wykraczające poza ten okres czasowy. Nie będę może, oczywiście, całego raportu przedstawiał, bo szanowni państwo dostali ten raport wcześniej. Posiadają go państwo w wersji elektronicznej. Skupię się więc tylko na kilku elementach.

W omówionym okresie ustawą z dnia 30 maja 2014 r. o zmianie ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym oraz ustawy o działach administracji rządowej znowelizowano podstawowy dokument, regulujący w polskim porządku prawnym kwestie mniejszości narodowych i etnicznych – ustawę o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym. W ramach wspomnianej nowelizacji wprowadzono do ustawy pojęcie integracji obywatelskiej i społecznej osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych. Zgodnie z zawartą w ustawie definicją, jeśli chodzi o pojęcie integracji społecznej rozumie się działania na rzecz poprawy ważnych aspektów życia społecznego osób należących do mniejszości, w szczególności warunków bytowych oraz dostępu do systemu oświaty, rynku pracy, systemu zabezpieczenia społecznego, a także opieki zdrowotnej.

Należy podkreślić, że w Polsce jedyną mniejszością narażoną na wykluczenie społeczne jest romska mniejszość etniczna. Dlatego też wprowadzone nowelizacją przepisy stanowią obecnie podstawę prawną działań integracyjnych skierowanych tylko do tej mniejszości. Praktyka ostatnich lat wskazuje, że bez rządowego wsparcia finansowego samorządy lokalne samodzielnie nie są w stanie skutecznie zapewnić tej integracji. Z tego względu od 2001 r. rozpoczęto systemowe działania rządowe mające na celu zapewnienie integracji społecznej mniejszości romskiej w Polsce w ramach kolejnych programów rządowych. Procesu integracji społecznej nie należy w żadnym stopniu utożsamiać ze zjawiskiem asymilacji. Integracja rozumiana jest jako zjawisko występujące w sferze społeczno-ekonomicznej, nie zaś jako zjawisko związane z tożsamością kulturową. Zachowanie odrębności kulturowej przy jednoczesnym wykorzystaniu możliwości, jakie niesie ze sobą współczesny świat, jest szczególnym wyzwaniem dla Romów.

Efektom zmian wprowadzonych ustawą z 2014 r. było ustanowienie uchwałą Rady Ministrów nr 202/2014 Programu integracji społeczności romskiej w Polsce na lata

2014–2020. Ponadto w okresie objętym niniejszym raportem nie były przeprowadzane szczegółowe ogólnopolskie badania statystyczne dotyczące sytuacji społeczno-ekonomicznej mniejszości. Nadal aktualne pozostają więc dane uzyskane w trakcie przeprowadzonego w 2011 r. Narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań. Wyniki spisu zostały wykorzystane przy sporządzaniu niniejszego raportu.

Założeniem raportu było prezentowanie aktualnej sytuacji prawnej i społecznej mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego w RP. Opracowując dokument, analogicznie jak w przypadku poprzednich raportów, nie opisano szczegółowo pojawiających się problemów, postulatów czy ocen zgłoszonych przez środowiska mniejszości, ograniczając oceny na rzecz faktów. Opracowany jeszcze w Ministerstwie Administracji i Cyfryzacji raport przekazano do konsultacji członkom KWRiMNiE, organizacjom społecznym zajmującym się ochroną praw człowieka oraz walką z rasizmem i ksenofobią, jak też naukowcom zajmującym się tematyką mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego. Raport przekazano również do konsultacji międzyresortowych.

Dnia 15 września 2015 r. raport został zaopiniowany przez KWRiMNiE. Dnia 23 października 2015 r. „V Raport dotyczący sytuacji mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego w Rzeczypospolitej Polskiej” przyjęła Rada Ministrów. Wspomniany raport jest podstawowym dokumentem opisującym sytuację mniejszości w RP. Piąty raport, podobnie jak poprzednie raporty, dostępny jest, oczywiście, na stronach internetowych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Dziękuję, panie ministrze. Zapraszam do dyskusji nad tym raportem. Bardzo proszę, kto z państwa chciałby zabrać głos na temat tego raportu? Bardzo proszę.

Poseł Paweł Kobyliński (N):

Chciałbym zadać takie pytanie...

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Przepraszam bardzo. Może pan się przedstawi, dobrze?

Poseł Paweł Kobyliński (N):

Tak, oczywiście.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Większość posłów jest też nowa w Komisji, więc dobrze się przedstawić.

Poseł Paweł Kobyliński (N):

Paweł Kobyliński, klub Nowoczesna. Chciałbym zapytać, czy są jakieś dane, jaki jest poziom zatrudnienia w mniejszości romskiej. Czy on na skutek tej ustawy jakkolwiek został zmieniony? Jak przebiega tutaj asymilacja? Nie pamiętam, jak pan... Integracja. Przepraszam. Jak wygląda poziom uczęszczania przez dzieci romskie do szkół? Jaki jest to poziom? Czy mamy też jakieś dane na ten temat?

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Bardzo proszę. Czy pan minister odpowie?

Podsekretarz stanu w MSWiA Sebastian Chwałek:

Tak. Pozwolę sobie przekazać głos panu naczelnikowi. On dokładnie przedstawi statystyki, jakimi dysponujemy. W raporcie, oczywiście, one się znajdują.

Naczelnik Wydziału Mniejszości Narodowych i Etnicznych w Departamencie Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych MSWiA Dobiesław Rzemieniewski:

Dziękuję bardzo. Pani przewodnicząca, panie ministrze, szanowni państwo, jeżeli państwo pozwolą, musiałbym teraz odszukać dokładnie, w którym miejscu występują te dane, o które pan pytał. One są w raporcie zamieszczone, więc można się do nich odnieść. W każdym razie, tak jak zauważył pan minister, kwestie związane z... Słucham?

Dyrektor Departamentu Wyznań Religijnych oraz Mniejszości Narodowych i Etnicznych MSWiA Józef Różański:

Na stronie 7 w tych tabelach jest temat „Aktywność ekonomiczna pracujących i bezrobotnych”.

Naczelnik wydziału MSWiA Dobiesław Rzemieniewski:

Pracujących, tak jest. Tutaj, jeśli chodzi o...

Dyrektor departamentu MSWiA Józef Różański:

Jeśli tylko mogę, są pracujący... Przepraszam. Panie pośle, na stronie 7 w tym raporcie w tabelach jest aktywność ekonomiczna. Tam są dwie tabele: pracujący i bezrobotni. Romowie: pracujący – 13,43%, bezrobotni w zależności od wieku. Jest sporo bezrobotnych Romów.

W lutym będzie omawiany raport dotyczący mniejszości romskiej za ubiegły rok. W tym raporcie, jak pan minister tutaj zasygnalizował, zwracaliśmy szczególną uwagę na cztery sfery, m.in. na kwestię nauczania i na kwestię zatrudniania. Więcej danych, więcej informacji dotyczących tego raportu romskiego prześlemy w miesiącu lutym. A dzisiaj, proszę bardzo, w tej cegle na stronie 7 akurat są dane m.in. o Romach, bo tam są również i inne mniejszości narodowe i etniczne.

Naczelnik wydziału MSWiA Dobiesław Rzemieniewski:

Jeśli można uzupełnić, gdy chodzi o kwestię szkolnictwa, to tutaj dane ulegają ciągłej poprawie. Oczywiście, to nie jest, niestety, 100%, ale te liczby już przekraczają 80% dzieci pochodzenia romskiego objętych obowiązkiem szkolnym, które uczęszczają do szkół.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Dziękuję bardzo. Jeżeli chodzi właśnie o oświatę, o szkolnictwo, to jeszcze mam pytanie do przedstawiciela Ministerstwa Edukacji Narodowej. W poprzedniej kadencji dyskutowaliśmy na temat dość drażliwy. Często było zjawisko, że rodzice zabiegali o to, aby dzieci romskie kierować do szkół specjalnych, dlatego że wiązało się to z takim zasiłkiem, który otrzymywali. Chciałam zapytać, czy to w jakiś sposób zostało ograniczone. Czy MEN się tym zajęło albo inne jakieś instytucje? Jak to wygląda na dzień dzisiejszy? Czy nad tym zjawiskiem ma się kontrolę? Bardzo bym chciała usłyszeć odpowiedź.

Radca ministra w Departamencie Jakości Edukacji Ministerstwa Edukacji Narodowej Grażyna Płoszajska:

Dziękuję bardzo. Grażyna Płoszajska, MEN. Rzeczywiście, w poprzedniej kadencji kilkakrotnie była poruszana kwestia nadreprezentacji dzieci romskich w szkołach specjalnych, co spowodowało podjęcie szeregu działań przez MEN, Ośrodek Rozwoju Edukacji i – jeszcze wówczas – Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji.

Sprawy są monitorowane. Zmianie uległy przepisy dotyczące zasad i sposobu diagnozowania dzieci w celu wydania orzeczenia o specjalnym trybie nauki, tzn. kierowaniu do nauczania specjalnego, które – zwracam uwagę – nie musi się odbywać w szkołach specjalnych. Ta forma dodatkowego wspomagania dzieci z orzeczeniami może być realizowana również w szkołach ogólnodostępnych. Wybór szkoły zależy od rodziców.

Nastąpiły tutaj zmiany zarówno w porządku prawnym, jak i w sposobie doskonalenia kadr pracowników w poradniach psychologiczno-pedagogicznych. Zostały wydane publikacje, broszury dotyczące zasad diagnozowania dzieci odrębnych pod względem językowym i kulturowym, bo tak oceniamy tutaj dzieci romskie, szczególnie na pierwszym etapie nauczania. Szczegóły, jak to wygląda w tych różnych dziedzinach, tzn. stanowienia prawa, doradztwa metodycznego i innych działań, będą przedstawione w materiale, który MEN szykuje na posiedzenie w lutym. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Bardzo dziękuję. Właśnie nam bardzo zależało i na zmianie przepisów, i po prostu na jakiejś kontroli, i na dotarciu do rodziców dzieci romskich, żeby zrozumieli, że wyrażając zgodę albo wręcz prosząc, aby dziecko poszło do szkoły specjalnej, szkodzą własnemu dziecku. Jeżeli to uległo zmianie, to się tylko możemy cieszyć. Proszę bardzo.

Poseł Józefa Szczurek-Żelazko (PiS):

Józefa Szczurek-Żelazko, Prawo i Sprawiedliwość. Mam takie pytanie, ponieważ pan minister wspomniał, że społeczność romska – zresztą to jest ogólnie znany fakt – słabo się integruje w środowiskach lokalnych. Efektem tego jest to, że dzieci w małym odsetku uczęszczają do szkoły czy też niskie są wskaźniki zatrudnienia. To są pochodne tego zjawiska. Wiemy też skądinąd, że w ostatnim okresie sporo środków w ramach różnorodnych programów było dedykowanych właśnie na integrację ze środowiskami lokalnymi. Efekty mamy takie, jakie mamy.

Teraz mam pytanie. Jaka jest w związku z powyższym strategia? Czy będzie jakieś przemodelowanie tych działań, projektów? No, bo efekt uzyskaliśmy... Na pewno jest poprawa. To, o czym panie wspomniały. Chociażby nawet wskaźnik tych dzieci uczęszczających do szkoły – to jest bardzo ważne, bo należy zaczynać od edukacji. Jeśli nauczymy dziecko, to później ono dalej będzie przekazywało tę wiedzę i na pewno integracja ze środowiskiem będzie lepsza. Czy państwo przewidują jakieś przemodelowanie tych projektów i programów, które są nakierowane na integrację, czy też po prostu akceptujemy ten stan?

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Dziękuję bardzo. Proszę, panie ministrze.

Podsekretarz stanu w MSWiA Sebastian Chwałek:

Dziękuję bardzo. Pani przewodnicząca, państwo posłowie, otóż sytuacja wygląda w ten sposób, że w ramach budżetu dysponujemy 10-milionową kwotą na program romski. W ramach tego programu znajdują się części dotyczące edukacji i pomocy. Tak jak tu pan dyrektor wspomniał, w lutym odbędzie się szczegółowa analiza. Będziemy się spotykali w ramach mniejszości romskiej. To będzie – według mnie – platforma do rozmowy na temat zmian, ponieważ w tym momencie mamy programy, które są jakby cyklicznie zatwierdzane w latach poprzednich, z takim 2-letnim w zasadzie – można powiedzieć – wyprzedzeniem, więc musimy teraz na rok następny ewentualnie... Jest taka możliwość właściwie jeszcze na rok 2017, by ewentualnie myśleć o zmianach. Oczywiście, będziemy o tym rozmawiać, jak bardziej zaktywizować, żeby w większym zakresie te środki dawały efekty przy ich wykorzystaniu. Ten temat będzie jednym z ważniejszych na naszych spotkaniach. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Dziękuję bardzo, panie ministrze. Proszę bardzo, czy ktoś z państwa jeszcze chciałby zabrać głos? Zachęcam. Proszę. Pan też potem chciał zabrać głos, tak? Nasz gość z tyłu, tam na samym końcu, bo nie wiem, czy tak nieśmiało podnosił rękę. Nie.

Poseł Paweł Kobyliński (N):

Panie ministrze, szanowni państwo, mam takie pytanie. Chciałbym tutaj poruszyć dość drażliwą kwestię, bo to jest taki dość duży stereotyp, aczkolwiek nie do końca mija się z prawdą. Chodzi tutaj o to, że dziewczynki romskie często dość wcześnie wychodzą za mąż i dość szybko mają dzieci. Chciałbym spytać, czy jest jakaś taka informacja, jak dużo jest ciąży u małoletnich, czy jakoś próbujemy temu przeciwdziałać, bo – przynajmniej, jeśli chodzi o nasz krąg kulturowy – jest to jednak pewna patologia.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Dziękuję bardzo. Proszę.

Podsekretarz stanu w MSWiA Sebastian Chwałek:

Dziękuję, pani przewodnicząca. Otóż, proszę państwa, panie pośle, niestety, przyznam, że nie posiadamy takich danych. W ramach – że tak powiem – naszej działalności nie zbiera się takich danych. Niemniej jednak pewnie dysponują takimi informacjami policja i prokuratura, bo jeżeli jest to młody wiek, oczywiście, dla dziewczynek, w sytuacji, gdy nie są one pełnoletnie, to sąd rodzinny i ewentualnie, niestety, wkracza prokurator. Tych danych nie posiadam. Być może trzeba by o nie zasięgnąć do Ministerstwa Sprawiedliwości. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

To jest bardzo drażliwa i wrażliwa kwestia z tego względu, że Romowie są mniejszością etniczną, mają swoje tradycje bardzo głęboko zakorzenione i ingerowanie, wbrew ich tradycji – wiem, że oni się muszą podporządkować prawu polskiemu, bo są obywatelami polskim – za każdym razem budzi ich ostry sprzeciw. To jest dlatego bardzo wrażliwa tkanka i sfera. Dziękuję bardzo.

Czy jeszcze ktoś z państwa chciałby zabrać głos? Wszyscy się tak dobrze lekturą zajęli, że nie ma zgłoszeń. Wobec tego, proszę państwa, jeżeli nie ma sprzeciwu, to proponuję przyjąć raport, który przedstawił pan minister. Czy ktoś jest przeciwny temu? Nie ma sprzeciwu, czyli raport pana ministra został przyjęty.

Serdecznie dziękuję. Nadzwyczaj szybko i sprawnie nam to poszło. Wobec tego pozostaje mi tylko podziękować.

Poseł Ryszard Galla (niez.):

Pani przewodnicząca, rozkręcimy się, rozkręcimy.

Przewodnicząca poseł Danuta Pietraszewska (PO):

Mam nadzieję. Serdecznie dziękuję i do zobaczenia jutro, bo jutro też mamy spotkanie. Dziękuję państwu.